

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП І ПІДГОТОВКА ДО НЬОГО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті описані основні види публічного виступу та підготовка до нього.

Ключові слова: доповідь, виступ, лекція, дискусія, промова, оратор, слухачі.

Abstract

This article describes information about main types of public speaking and preparation for it.

Keywords: report, speech, lecture, discussion, speaker, listeners.

Одна з головних функцій мови – комунікативна, тобто функція спілкування. Виступаючи публічно, людина виражає, утверджує себе, одночасно впливаючи на інших. Історія свідчить, що не лише окремі особи, а й цілі народи перебували під впливом обдарованих ораторів, які мали владу над свідомістю інших.

Щоб оволодіти чиеюсь свідомістю, потрібно спочатку опанувати себе, навчитися керувати своїми думками та почуттями. Відомими ораторами Древнього Риму та Стародавньої Греції були: Цицерон, Демосфен, Аристотель, Квінтіліан, Сократ, Есхіл, Філократ.

Розрізняють *п'ять основних видів красномовства*: академічне, політичне, юридичне, церковне і суспільно-побутове. До жанрів академічного красномовства належать наукова доповідь, наукове повідомлення, наукова (вузівська, шкільна) лекція, науково-популярна (публічна) лекція.

Наукова доповідь – жанр наукового стилю. Вона інформує про наукові досягнення, відкриття та винаходи, про результати експериментів, узагальнює наукові дані. Доповідь має писемно-усну форму, призначена для фахівців. Її виголошують на науковій конференції, симпозіумі, семінарі тощо. Після виголошення доповіді її автор відповідає на запитання слухачів. Матеріал доповіді може стати предметом обговорення, наукової дискусії.

Логічна схема наукової доповіді:

- обґрунтування актуальності наукового дослідження, новизни й позитивного ефекту, який буде досягнуто завдяки вирішенню обраної наукової проблеми;
- визначення предмета (об'єкта) досліджень;
- характеристика методу (методики) проведення досліджень;
- опис процесу досліджень;
- повідомлення про результати проведених досліджень;
- формулювання висновків, визначення перспектив застосування результатів досліджень [2, с. 165].

Наукова лекція – це форма пропаганди, роз'яснення наукових знань шляхом усного викладу. Має писемно-усну форму. Це монологічний вид виступу. Лекція-бесіда спонукає аудиторію не тільки слухати, а й активно сприймати матеріал, ставити лектору запитання, вести з ним діалог. Наукова дискусія – це публічне обговорення спірного наукового питання двома або кількома особами (опонентами). Мета наукової дискусії – пошук істини, а не хизування розумом і ерудицією, не перемога над опонентом. Під час обговорення слід забезпечити рівність сторін, з повагою ставитись до учасників дискусії, давати їм змогу висловитися, не переривати. Не вважайте правильною тільки свою думку. Дискусія може бути спонтанною й організованою. Організатор дискусії повинен створити умови для обговорення, підготувати його і провести (у ролі ведучого).

Існують різні види й методи обговорення спірних питань. Диспут – це різновид організованого публічного обговорення певної проблеми. У диспуті беруть участь двоє або кілька учасників, аудиторія тільки спостерігає за перебігом обговорення. Полеміка – це публічна суперечка з метою захистити свою думку і спростувати, заперечити погляди опонента. Учасники обговорення, дискусії,

полеміки можуть вдаватися до різних методів. Софістика – це спосіб здобуття перемоги в суперечці шляхом свідомого застосування софізмів – навмисно хибно зроблених умовиводів, які сприймаються опонентом як вірогідні, правдоподібні. Евристика - особливий метод ведення діалогу, запропонований філософом Сократом. Діалог базується на системі навідних запитань, що підштовхують співрозмовника до вирішення проблеми. “Мозковий штурм” (брейнстормінг) – метод колективного розв’язання проблеми. Колектив поділяється на 2 нерівні частини: більша стає групою генерації ідей, менша - групою оцінювання. Забороняється критикувати будь-які гіпотези, думки, пропозиції; вони можуть бути смішними, недоречними, неймовірними. Пропозицій має бути якомога більше. Час обговорення обмежений. Брак часу породжує стрес, який стимулює діяльність мозку. Близькою до “мозкового штурму” є синектика. Це спосіб активізації колективної творчості. Зіткнення несподіваних поглядів, неймовірних аналогій сприяє народженню нових ідей, які спочатку здаються божевільними, а потім успішно реалізуються.

Ця логічна схема визначає композицію наукової доповіді. Текст доповіді містить мовні засоби, характерні для наукового стилю. Інженерні та науково-технічні працівники виступають з *діловими доповідями*. Ділові доповіді мають писемно-усну форму, призначені для підготовленої аудиторії. Виголошення доповідей та їх обговорення на зборах, нарадах, засіданнях протоколюється. Звітна доповідь висвітлює факти й результати діяльності особи чи установи за певний період (квартал, рік тощо). Текст доповіді повинен містити мовні засоби, характерні для офіційно-ділового стилю, цифровий матеріал. Текст доповіді поділяється на рубрики відповідно до напрямів діяльності особи чи установи. Звітну доповідь обговорюють на зборах, засіданнях, протоколюють. Учасники обговорення доповнюють її, вносять корективи й ухвалюють рішення: затвердити або доопрацювати та заслухати повторно

При виголошення доповіді, промови до трибуни виходьте з виглядом, наче ви давно очікували виступу й раді цьому. На трибуні не поспішайте одразу ж починати виступ. Пам’ятайте, що вас оцінюють за такими ознаками: за тим, що ви робите, який маєте вигляд, що говорите і як говорите. Симпатія або антипатія залу до оратора формується вже на початку його виступу. Негарно спрямовувати свій погляд у вікно, у стелю або не відривати очей від конспекту. Досвідчений оратор уміє дивитися так, що кожен слухач відчує його погляд на собі. Треба вчитися переводити погляд з одних облич на інші, повертатися поглядом до тих, хто найбільше від усіх зацікавився вашим виступом. Погляд “очі в очі” є неприємним (це вираз агресії) [2, с. 168].

Не забувайте про жести. Монотонні, набридливий рухи оратора дратують публіку, створюють комічне враження. Жести повинні підсилювати виразність промови, виділяти основні думки. Правильні артикуляція й вимова, добра дикція сприяють успіху оратора. Якщо ваша дикція не дуже чітка, на допомогу можуть прийти різні скоромовки. Силу голосу пристосовуйте до акустики й розмірів приміщення, у якому виступаєте. Не припускайте менторського тону, не моралізуйте. Вчасно закінчуйте промову, доповідь. Виступ можна закінчити цікавою цитатою, можна стисло повторити основні положення промови (доповіді, лекції), подякувати слухачам за увагу.

Отже, культура мови оратора передбачає точність, логічність і доречність мовлення, його милозвучність і правильність, лексичне та фразеологічне багатство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Видатні оратори Стародавньої Греції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/11552/>
2. Азарова Л. Є. Професійне спілкування науково-технічних працівників / Азарова Л. Є., П’яст Н.Й., Іванець Т. Ю. // Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2008. – 189 с.

Азарова Лариса Євстахіївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету.

Панфілова Юлія Олегівна – студентка групи ЗПІ-176, факультет інформаційних технологій та комп’ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Azarova Larisa Y. – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of Linguistics of Vinnitsa National Technical University.

Panfilova Yuliia O. – student, faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.